

October 21, 2013

Mesorah Publications Limited

4401 2nd Avenue

Brooklyn, NY

11232-4212

To Whom It May Concern:

I am writing to let you know that I found what appears to be an error only in the Hebrew edition of the Artscroll Chumash in הפטרת לך לך. In ישעיה מ:לא, the word should be spelled וְקוֹי and not וְקוֹי. The Stone edition of the Artscroll Tanach and Artscroll Chumash (English edition) spell this word the same way, different than the Hebrew edition of the Artscroll Chumash:

Artscroll Chumash, Hebrew edition, page 44

Artscroll Chumash, English edition, page 1133

The ישעיה מ:לא writes on וְקוֹי in מנחת שי:

Note that the above is taken from the first published edition of מנחת שי from 1742.

Here it is typed out:

וְקוֹי. הַיּוֹד בְּצִירֵי וְהָיָא עֵינָן הַפּוֹעֵל וְיִיּוֹד הַרְבִּים נַעֲלַמַת וְחוֹסְרָה הַיּוֹד מֵהַמְּכַתֵּב וְנִשְׂאָרָה בַּמַּבְטָא בַּפְּגִישַׁת יוֹדֵיין אַבְל וְקוֹי הַיּוֹד הַמָּה יִירָשׁוּ אַרְצָן. תִּילִים לִי בַּהֲנַעַת וְאִי עֵינָן הַפּוֹעֵל כֵּן דַּעַת רַד"ק בַּמַּכְלוּל מִשְׁקַל פּוֹעֲלִים וּבִשְׂרָשִׁים וּבַתִּילִים וְכֵן מִצְאָתִי בַּסְּפָרִים מְדוּיָקִים וְעֵינָן עוֹד מִ'שׁ בַּתִּילִים:

The מנחת שי in ישעיה is saying that the יוֹד with צִירֵי replaces the second letter of the root of the word (the וְאִי) and that there is a second יוֹד which makes this word plural but that it disappears and is not written but pronounced like וְקוֹי. In תהלים לז the the וְאִי is the second letter of the root and that is what the רַד"ק states in ספר מכלול and that is what the מנחת שי found in seforim that are precise and that one should see what the מנחת שי writes in תהלים לז.

So here is the תהלים לז on the same word in מנחת שי:

וקוי בהנעת הו"או שהוא ע"ין הפעל מן קוה והי"וד סימן הרבים אבל וקוי ה" יחליפו כח ישעיה
מ' בהנעת הי"וד שהיא במקום ע"ין הפעל והו"או למסך כו"או שומרי וי"וד הרבים נפלה מהמכתב כ"כ רד"ק בפ"ו וכן צריך להגיה במכלל יופי ונפי'
רד"ק מדפיס נפול"י והחכם אבן עזרא כתב על זה דתילים שהי"וד תחת הו"או ועל אופן שניספיה לא כתב מאומה כראיה שהוא סובר בהפך ולפי מה
שנמסר במק"נ שלנו הכא והתם נראה דאיתא כותיה :

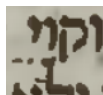
Note that the above is taken from the first published edition of מנחת שי from 1742.

Here it is typed out:

וקוי. בהנעת הו"או שהוא ע"ין הפעל מן קוה והי"וד סימן הרבים אבל וקוי ה" יחליפו כח ישעיה מ"
בהנעת הי"וד שהיא במקום ע"ין הפעל והו"או למסך כו"או שומרי וי"וד הרבים נפלה מהמכתב כ"כ
רד"ק בפ"ו וכן צריך להגיה במכלל יופי ובפ"ו רד"ק מדפוס נפול"י והחכם אבן עזרא כתב על זה
דתילים שהי"וד תחת הו"או ועל אותו שבישעיה לא כתב מאומה נראה שהוא סובר בהפך ולפי מה
שנמסר במק"ג שלנו הכא והתם נראה דאיתא כותיה:

What the מנחת שי adds to the topic here is that the root of תהלים is ק-ו-ה and that the י"וד that makes the word plural in ישעיה is omitted from the written text and is retained in the pronunciation of the word through the merging of the י"וד. So according to the מנחת שי, the ו"או in ישעיה is a vowel, a חולם, as in the word שומרי. So the word in תהלים is pronounced differently than in ישעיה. Unlike ישעיה, the word in תהלים is pronounced as if it was written וקוי. He also mentions here that חכם אבן עזרא has these pronunciations reversed. However, it seems to me that the חכם אבן עזרא only disagrees on the pronunciation of the word in תהלים and not on the pronunciation of the word in ישעיה, since he does not mention anything regarding pronunciation in ישעיה. This might be attributed to the fact that it is a possibility that the word in ישעיה was actually spelled וקוי (with one י"וד) or וקויי (with two י"וד) in the text that he had, in which case חכם אבן עזרא held that this word should always be pronounced וקויי.

Variant spellings of וקוי in some of the oldest printed texts in ישעיה מ:לא :

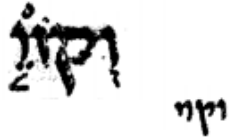
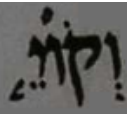

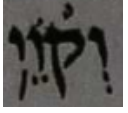
וקוי (with one י"וד) from a תנ"ך from 1486 CE (JNUL: 1157335).

Notice that a ו"או from a word from the line below ends below the ו"או.

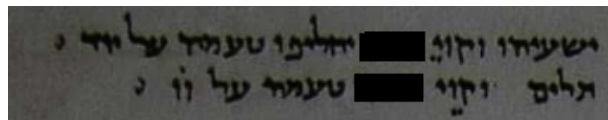

וקויי (with two י"וד) from a תנ"ך from 1494 CE (JNUL: 1229521-2)

I also heard that תוספות holds that the word is pronounced וקויי in ישעיה, but I am unable to find this source. What we do have is additional support from the Aleppo Codex and the Leningrad Codex – they have this word in ישעיה pronounced as וקוי and the word in תהלים pronounced as וקוי.

The Leningrad Codex (scans from original, 1008 CE)	The Aleppo Codex (scans from original, about 920 CE)	
 <p>Folio 235 Verso</p> <p>This shows that the word is written וְקוֹיִן but that it is pronounced וְקוֹיִן</p>	 <p>רלט</p> <p>This shows that the word is written and pronounced וְקוֹיִן</p>	<p>ישעיה מ:לא</p>
 <p>Folio 372 Verso</p> <p>This shows that the word is written and pronounced וְקוֹיִן</p>	 <p>תצא</p> <p>This shows that the word is written and pronounced וְקוֹיִן</p>	<p>תהלים לז:ט</p>

Also, in the Aleppo Codex in the upper left of the page is what is called the Masorah Gedola (or Masorah Magna) and it had the following on תהלים לז:ט, page תצא :

Note: I put a black box in place of the Shem Havaya.

This explicitly states what we see above, that the word וְקוֹיִן is pronounced one way in ישעיה and a different way in תהלים.

In summary, the word וְקוֹיִן is pronounced one way in ישעיה and in a different way in תהלים according to the מנחת שי, the רד"ק, the Aleppo Codex (and Masorah Gedola) and the Leningrad Codex. Although it is rumored that תוספות holds differently than the רד"ק in ישעיה, I am unable to find this source. Although חכם אבן עזרא disagrees on the pronunciation in תהלים, his silence in ישעיה implies that he did not disagree with the pronunciation of the word in ישעיה which is spelled as וְקוֹיִן (with one י"וד) or וְקוֹיִין (with two י"וד"ין) in which case his disagreement in pronunciation is only on the word in תהלים.

Sincerely,

Eric M. Presser
10 Westcott Street
Inwood, NY 11096
C: 646-238-9298

Writings from the ק"ד regarding וקוי in מ:לא :

In ספר מכלול on דף ד: in דקדוק הפעלים :

וחוסרה היוד מהמכתב ונשארה במבטא בפגישת שני יודין וקוי יי

In ספר השרשים regarding the root ק-ו-ה :

ובתמורת הו"י ביו"ד וקוי ה" יחליפו כח, וי"וד הרבים חסרה מהמכתב ונשארה במבטא